

Granice Polski za pierwszych Piastów (X-XI wiek)

Granice II Rzeczypospolitej do 1939 roku

Granice Polski (utracone i przyłączone po 1945 roku)

źródło: polimap.pl&g.pl

Organizatorzy ekspozycji:

- Fundacja Ochrony i Promocji Dóbr Kultury NIKE
- Biuro Programu Niepodległa
- Centrum Kultury w Lublinie
- Centrum Promocji Polski w Antwerpii
- Rzymskokatolicka Diecezja Ełcka
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Sługi w Ełku
- Rzymskokatolicka Parafia Konkatedralna pw. Św. Aleksandra w Suwałkach

mają zaszczyt zaprosić na wystawę

„100 lat niepodległości. Idea wolności i suwerenności Polski w szerokim kontekście historycznym”

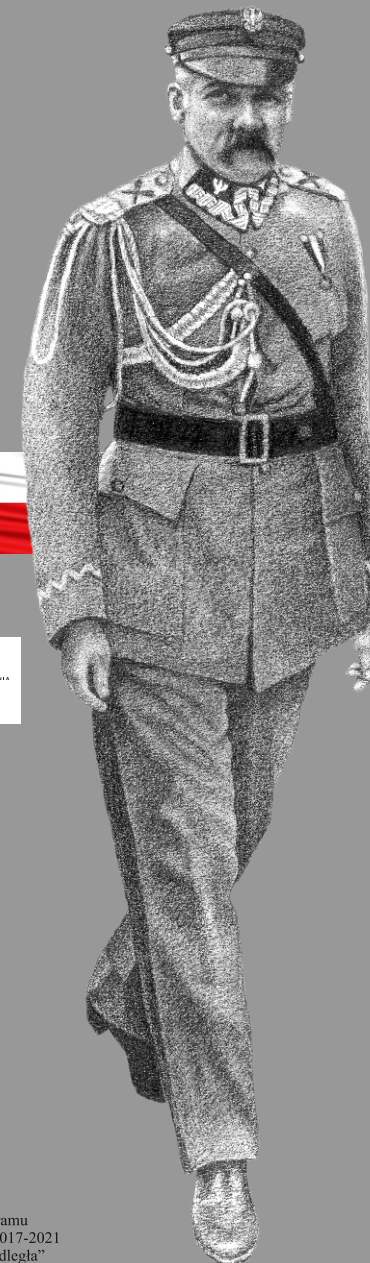
Ekspozycje wystawy:

18-20 listopada 2017 r.
Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Sługi
- Diecezjalne Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Ełku ul. grota Roweckiego 5a

25-27 listopada 2017 r.
Rzymskokatolicka Parafia Konkatedralna
pw. Św. Aleksandra w Suwałkach
ul. Emilii Plater 2

Zaproszenie na wystawę

100 LAT NIEPODLEGŁOŚCI
Idea wolności i suwerenności Polski
w szerokim kontekście historycznym

Diecezja Ełcka

Projekt Dofinansowano ze środków Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

„Sprawa polska” podczas I wojny światowej

Zaborcy Polski po dwóch stronach frontu

Przed wybuchem wojny w 1914 r. doszło do zawiązania sieci sojuszy, które doprowadziły do powstania dwóch przeciwstawnych sobie bloków militarnych: **państwa centralne** (Niemcy, Austro-Węgry, Turcja, Bułgaria, Włochy) i **ententa** (Wielka Brytania, Francja, Rosja, Japonia). Zaborcy Polski stanęli po dwóch stronach frontu wojennego. Polacy, wiążąc nadzieję na uzyskanie niepodległości z przebiegiem i skutkami globalnej wojny, musieli przyłączyć się do walki po jednej ze stron.

Z kim po niepodległość

Zwolennicy współpracy z **państwami centralnymi** za głównego wroga Polski uważali Rosję. Wśród nich był **Józef Piłsudski**, który szczególnie nastawiał się na współpracę taktyczną z Austro-Węgrami.

Ci, którzy stawiali na walkę u boku **Rosji**, z **Romanem Dmowskim** na czele, mieli nadzieję, że pod wpływem innych państw ententy zdecyduje się ona na odbudowę państwa polskiego.

Jeszcze inaczej sprawę widzieli działacze emigracyjni i polonijni na Zachodzie, którzy liczyli na **poparcie Francji, Wielkiej Brytanii** oraz **Stanów Zjednoczonych**. Ich orędownikiem był **Ignacy Jan Paderewski**.

Z obcym orężem w polskiej sprawie

W **Galicji**, z inicjatywy środowisk patriotycznych, a głównie Józefa Piłsudskiego, utworzono **Legiony Polskie**, które walczyły u boku państw centralnych od początku wojny (od 1914).

W porewolucyjnej Rosji powołano w czerwcu 1917 r. Naczelny Polski Komitet Wojskowy (Naczpol) pod przewodnictwem Władysława Raczkiewicza. W lipcu 1917 r. uformował się **I Korpus Polski** złożony z Polaków z armii rosyjskiej, którym dowodził gen. Józef Dowbor-Muśnicki.

Potem formowano kolejne korpusy również z żołnierzy Legionów, którzy przekroczyli front po tzw. „kryzysie przysięgowym”.

We **Francji** w tym samym czasie powołano z inicjatywy Komitetu Narodowego Polskiego **Polską Armie („Błękitną Armie”)** złożoną z Polaków przybyłych z różnych stron świata. Dowódcą został gen. Józef Haller.

Jak widzieli przyszłą Polskę uczestnicy wielkiej wojny

W 1916 r. cesarze Austro-Węgier i Niemiec wydali **akt 5 listopada**, w którym zawarta była wizja stworzenia państwa polskiego w obrębie tych mocarstw. Akt miał głównie na celu zachęcenie Polaków do zaciągnięcia się w szeregi armii zaborców. Jednak dzięki niemu „sprawa polska” nabrała międzynarodowego znaczenia.

Po rewolucji lutowej w Rosji i obaleniu caratu w 1917 r. Rząd Tymczasowy w odezwie z 30 marca uznał państwowość polską, ale w ścisłym sojuszu z Rosją. Po **rewolucji październikowej** w 1917 r. bolszewicy unieważnili wszystkie dokumenty zawarte przez carską Rosję, w tym akty rozbiorowe. Polakom i innym narodom zamieszkującym tereny Rosji przyznano prawo do utworzenia samodzielnego państwa. Były to jednak działania o charakterze propagandowym, które miały doprowadzić do powszechnej akceptacji idei bolszewickiej rewolucji.

Władze **Francji** (w 1917 r.) i **Wielkiej Brytanii** (w 1918 r.) oficjalnie uznały, że odrodzenie Polski jest „pilną koniecznością dla stabilności Europy Zachodniej”. Wydarzeniem wielkiej wagi dla „sprawy polskiej” było **orędzie amerykańskiego prezydenta Woodrowa Wilsona** (styczeń 1918), w którym znalazło się stwierdzenie, że powinno powstać niepodległe państwo polskie z dostępem do morza jako gwarant pokoju i stabilności w Europie i na świecie.

Dokumenty przywracające Polsce państwowość

Traktat brzeski. 3 marca 1918 r. w Brześciu Rosja sowiecka podpisała traktat o wycofaniu się z wojny i zerwaniu sojuszu z ententą. Władze Rosji zgodziły się ponadto na okupację przez armię niemiecką terenów na wschód od ustalonej traktatem linii granicznej. Oznaczało to utratę przez Rosję m.in. terenów **Królestwa Polskiego**, Litwy, Łotwy, Estonii, Białorusi.

Deklaracja wersalska. 28 czerwca 1918 r. w Wersalu premierzy Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch ogłosili rezolucję, że „utworzenie państwa polskiego, zjednoczonego i niepodległego, z wolnym dostępem do morza, jest jednym z koniecznych warunków istotnego i sprawiedliwego pokoju oraz panowania prawa w Europie”.

Rada Regencyjna, organ władzy zwierzchniej Królestwa Polskiego, wydała 7 października 1918 r. **oświadczenie o wskrzeszeniu Polski** r. według „ogólnych zasad pokojowych głoszonych przez prezydenta Stanów Zjednoczonych, a obecnie przyjętych przez świat cały za podstawę do nowego urządzenia współżycia narodów”.

Ostateczny rozpad zaborczych mocarstw

W październiku i listopadzie 1918 r. przez Europę przetoczyła się rewolucyjna fala, która doprowadziła do rozpadu obu mocarstw – Austro-Węgier i Niemiec. W ciągu kilku dni nastąpił rozpad monarchii habsburskiej. Niepodległość ogłosiły Czechy, Węgry i Państwo Słoweńców, Chorwatów i Serbów. W Wiedniu – obalając monarchię – objął władzę republikański rząd. W tym samym czasie w Niemczech wybuchło powstanie marynarzy w Kilonii, a w kilka dni później rozpoczęły się komunistyczne zamieszki w Hamburgu, Bremie i Berlinie. Abdykował cesarz Wilhelm II. 11 listopada 1918 r. w Compiègne podpisany został rozejm między ententą i Cesarstwem Niemieckim, będący jednocześnie aktem kapitulacji mocarstwa i zakończenia I wojny światowej.

Traktat wersalski

28 czerwca 1919 r. w pałacu wersalskim pod Paryżem państwa zwycięskiej koalicji podpisały traktat pokojowy z Niemcami. Był to najważniejszy traktat kończący I wojnę światową. Ustalił wiele granic międzypaństwowych w Europie oraz wprowadził nowy ład polityczny. Sankcjonował odrodzenie Polski, określając jej zachodnie, północne i południowe granice.